

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Тываобласть болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң, ажилчы чоннар депутаттарының область Советиниң органы

Чер-чер Советтериниң сессияларын чогуур өйүндө чыылдырар

Советтер болза, бистин чурувуугун хөй-ниити болгаш күрүнө тургузуунун политиктиг үндезини, Коммунистг партианын хоорайнын болуш көдөзүн ажилчы чоннары-биле харылзаштырып турар эн масса-ларг организация болур. Совет эрге-чагырга болза, «бүгү кижилерге экин ажык, бүгү чүвени массанын караанга көзүлдүр кылыр, масса-биле холбаалыг, массадын шуугла тургустунган, улус массаларын болгаш оон күзөл-соруунун дорт, хан-дамыр органы эрге-чагырга болур» деп В. И. Ленин айтып чораан.

Советтерниң сессиялары болза, күүсекчи комитеттериниң, кидистерин ажилында бар болуп турар четпестерни илередир, оларны өйшаанда узуткаар төлөздө, калбак, дидим бот-шүгүмчүлөдди болгаш адаандан шүгүмчүлөдди хөжүдөрүн, массанын ажыктыг чагы сүмелерин алырынның индир болур ужурулуг.

Сессияга ажил-агыйнын, культураны харууга 3-4 чугула айтырыгларын тургузар чорук чугаалажыр айтырыгда эки чүүлдүн дуржулганын илередиринге, ында четпестерни даялынга чедир коптары, оларны узуткаарынын аргаларын, оларнын тыптып келип турар чылдаганынын тыварына шаптыктыг болур. Ынчангаш, сессиянын хүн айтырын чөп-шын тургузарын чедип алыры, чугаалажыр айтырыг тодаргай, ажил-херекти эзулуг экижидеринге үндезин болур кылдыр чурумчулары ажилчы чоннар депутаттарынын күүсекчи комитеттериниң дорт хүлээлгези болур.

СЭКП райкомнары, эге организациалары советтерин ажил-чорудулгазын, оларнын сессияларын чогуур өйүндө, бедик шынарлыг эрттирген турарына хүн-бүрүнүч удуруттуларын күштедирер, сессияларга тургузар айтырыглар кайы хире белеткедиги, кандыг сорулгаларын чедип алыр ужурулуг дээрзин контролдулар хүлээлгези.

Чурттуң ховуларында

КАРАШИ. Узбекистаннын муруну районнарында кызылтас болгаш арбай ажаап алышкыны массалыг чоруп турар. Кашка-Дарьян областын колхозчулары болгаш механизаторлары тараа кезилдезин бедик темпи-биле чорудуп турар. Дыка хөй комбайннар хүн-бүрү 18-20 гектар черни кезип турар. Кассанский районун «Кызыл-узбекистан» көдээ ажил-агый артелинин колхозчулары гектардан 26-26 центнер тараанын ап турар. Каршинский, Чиракчинский болгаш өске-даа районнарын дыка хөй колхозтары гектардан чээрби ажыг центнерни бастырып ап турар.

Молотов аттыг көдээ ажил-агый артелинде Апанасенковская МТС-тин 13 комбайннары ажаап алышкыны кезипкен. Олар моон 4500 гектар күзүн тараан кызылтасты кезип алылар.

Дивное (Ставрополь крайда). Приманыч ховузунда Апанасенковский районун колхозтары күзүн тараан тарааларны бышканнап кезип эгелээр.

Грозный. Гудермесский районун колхозтары областа бир-ле дуагар арбай ажаап алышкынын дооскан. Бүгү шөлдөрн комбайнар-биле ажаап алган.

Латвияның КП ТК-зының пленуму

РИГА, (СЭТА). Чоокта чаа Латвияның КП ТК-зының пленуму болуп эрткен. Республикада политиктиг ажилда база ажил-агый болгаш культура тургузуушкунунда улуг четпестерниң дугайында Латвияның КП ТК-зының секретары эш Я. Э. Калиберзинин илеткелни пленум дымнаан болгаш чугаалышкан.

Республиканын удуртур партия, совет болгаш ажил-агый органнарын ажилында совет национал политиканы каржызы-биле хажыдып турган улуг алдагдалдар болгаш четпестер пленумга демдеглетинген. Партия, совет болгаш ажил-агый организацияларын удуртур ажилдарына латыш национал кадрларны шилип, кижизидер болгаш депшидер талазы-биле ленинчи-сталинчи национал политиканы республикага хажыдып турган. Партия болгаш совет органнар чонун ортузунга массалыг-политиктиг ажилды калбартып чорударынын оруннга, каржызы-биле административ методту болгаш совет хоойлуларны чөрчүү чорукту кылып турганын Латвияның КП ТК-зының пленуму буруу шапкан. Идеологтук ажилда, коммунистерин, ажилчы чоннарын калбак массаларнын болгаш латыш интеллигенциянын политиктиг кижизидилгезинде улуг четпестерни пленум шынгы шүгүмчүлээ.

Берлинде даштык хөлезиленикчилерниң авантюразына совет улус килеңнээшкини илередип турар

Берлинге болган фашистг чөңгээлдерге удур боттарынын килеңнээшкиниг удурланышкыны совет эртемденер чангыс эп-сеткилд илереткенер. ССРЭ-нин эртемнер Академиязынын биология эртемнерин салбырынга июнь 27-де болган хуралга эртемденериниң үнү тайбынын болгаш демократиянын дайзыннарын чимезинишкинине удур килеңнээшкин-биле, синниктен турган.

Хуралды профессор Г. К. Хрущов ажиткан. Герман Демократтыг Республиканын даштык хөлезиленикчилерге ойтур шаанышкынын берген ажилчы чоннары-биле совет улустун ханы эп-сеткил катыштырышкынын дугайын ол чугаалап турган.

Демократияның күжү тилетирбес

Кызылдың сапог мастерскаянын коллективи июнь 30-ле ажил шагынын соон дарчы цехтиг залын долдур олурупкан. Берлинге болган сөөлүг болуушкуннарга хлбаштырган ол митингге сөс ап чүве чугаалаан кижи бурузу амеоик долларга сатынган авантюралыг идегеттериниң чөңгээлг чоруун буруу шаап, оон үүлдикчилерин делегейде доктаатынган чурум эзугаар ялалаарын шынгыг негеп турган.

Будурулениң стахановчузу эш Рошин бодунун чугаазына: — Герман Демократтыг Республикага удур ол чөңгээлээшкин болза, америк чазактын акшаландырып чөпсөглөөн ыдалашкыны, делегейге тайбынды үрээр, үтекини дайынны кыпсырынга оралдажышкыны. Ону делегейини депшилгелиг кижилери,

БО ХУНГУ СОЛУНДА:

Берлинде даштык хөлезиленикчилерни авантюразына совет улус килеңнээшкини илередип турар (1 арын). А. Аржаалай.—Агитация ажилынын чедишкенин улам быжыглар (2 арын). М. Себен.—Бижик билбес чорукту узуткаарыңче хайгааралды күштедирер (2 арын). А. Шишков.—Улустун чагаай чорую—коммунистг партияга дээди хоойлу (2—3 арыннар). Х. Тембирель.—Чаа-Хөл райпозунда четпестерни узуткаар (3 арын). А. Ноздрин.—Мурнакчылар кө-

вудеп турар (3 арын). Д. Сюрюн-оол.—Тудуг планы чүге күүсетинмейн турарың? (3 арын). Редакцияга чагаалар (3 арын). С. Шишков.—Черниң чаартынганы (4 арын). Кореяда болуушкуннар (4 арын). Италияның чаа парламентинин сессиязынын ажитынганы (4 арын).

Бедик дүжүг дээш

Колхозчу тараажиларын наскы хову ажилына үндүргөн күш-ажылы халас болбаан. Танды районода Ленин аттыг колхозтун шөлдөрияде тараа чонуг чагаай үнүп турар. Элбекшилдиг дүжүттү өстүрүп алыры дээш колхозчулар чайгы тараа ажаалдазынче база-ла кол кичээгейин салып турар.

Тараанын чайгы ажаалдазын организаптап удуртуун колхозтун хову бригаданын бригадиры эш Удум-бараа эки хандырып турар. Бо ажилдарга Оскал-бол, комсомолчулар Нина, Дас-оол олар мурнакчылар болуп турар.

Мал чөмп бөлеткөөр

Кызыл районун Баян-Колда «Х дугаар улуг хурал» көдээ ажил-агый артелинде мал чөмп бөлеткөөринин бөлеткөл ажилдары эки чоруп келген.

Кан чөпсек-херекселдер септелгезин ажилдарын үргүлдүлөп турар. Сигенин кезеринге, бөлеринге болгаш өске-даа ажилдарына четчир санныг ыяш болгаш демир аймаандан бүдүрүп кылыр үрүмек херекселдерни бүрүн четчелеп кылып алыр дээш эшгер Доренко, Филимонов болгаш оон-даа өскелер дүн-хүн дивейн эрестиг ажилдап турарлар.

Безип кириттеринге белен

Эрзин районун Нарын сумуда «Коммунизмче орук» көдээ ажил-агый артелинин ажил-ишчилери 1953—1954 чылдарда ниитиниң малынга четчир хөмчөөдиг чөм сууну тургузар дээш бөлеткөл ажилдарын чедишишкин чоруткан.

Ажыг хол кадырларын чидидип таптааш, ыяк кылдыр сыптап бөлеткөөн. Ол ышкаш хол дырбаштары, айырлары сизин шөлүнге ажилдап кичи бурузунге бурун четчир-биле кылдынган.

Казахстаннын эртемденеринин сөзү

АЛМА-АТА. Реакциянын болгаш фашизмни күштеринин Берлинге үүлгеткени, тайбынга болгаш улустарын айыыл чок чоруунга бузар-бак халдаашкынын дугайында боттарынын килеңнээшкинин Казах ССР-нин ажилчы чоннары-биле кады республиканын бүгү эртемденерни илередип турарлар.

Ажылдакчызы, төөгү эртемнеринин кандидаты Багдат Абишевага сөс берген. Оон чугаалааны болза: — Чаа дайынны өртүн Берлинге кыпсыр деп фашистг баш кезикчилерин оралдажышкыны буурап дүшкен. Оларга шийтирилг согушкуну Германиянын ажилчы чоннары бергенер. Чаа хоозуралдарын болгаш чаа айылдарнын дузаанче делегейни кир тьрттар арганы чөңгээлчилерге болгаш дээр-бечилерге Германиянын демократтыг күштери бербес деп чүвеге быжыг идегелигизи Казахстаннын эртемденерни илередип турар бис.

Ол кем-буруулуг оралдажышкынын дүрген болгаш шийтирилг узуткаан чорук болза, Герман Демократтыг Республиканын демократтыг эзу-чурумунун быжыкы, оон чазанга калбак, улус массаларнын көргүзүп турар изиг деткимчезин бүгү кижи төрөлгөтенге көргүскөн.

Шынныг херек тилээр

ЧАДААНА. (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик районун Хайраканда Сталин аттыг көдээ ажил-агый артелинин төвүнге июнь 29-та болган хөй кижи киржикчилик митингге СЭКП райкомунун секретары эш Дилгижек Берлиннин демократтыг секторунга болган чорук дугайын колхозчу ишчилерге тайылбырлап таныштырган. Берлинге даштык сатынкычыларын июнь 17-де ол авантюралыг үүлдешкининин сорук киричикчилер англи-американ реаксылыг бөлүктери болур.

Кандидаты Багдат Абишевага сөс берген. Оон чугаалааны болза: — Чаа дайынны өртүн Берлинге кыпсыр деп фашистг баш кезикчилерин оралдажышкыны буурап дүшкен. Оларга шийтирилг согушкуну Германиянын ажилчы чоннары бергенер. Чаа хоозуралдарын болгаш чаа айылдарнын дузаанче делегейни кир тьрттар арганы чөңгээлчилерге болгаш дээр-бечилерге Германиянын демократтыг күштери бербес деп чүвеге быжыг идегелигизи Казахстаннын эртемденерни илередип турар бис.

Агитация ажилының чедишкннерин улам быжыглаар

СЭКП-нің Чөөн-Хемчик райкомунун бюросу чаксы хову ажилдарының үезинде партия организацияларының агитация-массалыг ажилын күштелдирер сорулга-биле бо дуга-тын чугаалашка, тускай доктаал үндүргөн, районун мурнакчы агитаторларының чөвүлел хуралын база агитколлектив бурүзүнге агитаторларын тус-тус хуралдарын чоруткулааш, анаа агитаторларын чорудар ажилдарының тодаргай планарын чугаалажып көргүлүн база оларын дуржулга солчушкунарын чорутка.

Партияның XIX съездизинин материалдарын, И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмин экономиктиг проблемалары» деп генилдин чогаалын, съезде ооң төгүлүг чугаазын, 1953 чылдын март 9-та кажаандагы митингге эштер Г. М. Маленков, В. М. Молотов, Л. П. Берия оларын чугааларын, ССРЭ-нин Дээди Советинин VI сессиясынын шиттирлерин районун партия организациясы агитация ажилын үндөзүн кылдыр салган.

Бо чылдын чаксы хову ажилдарының үезинде районга 350 ажыг агитаторлар ажилдап турганнар. Оон аңгыда райкомун илеткелчилер бөлүүнү болгаш политиктиг эртем билиглер нептердинин районда оргкомитединин 50 ажыг илеткелчилери колхозчуларын, механикаторларын ортузунга лекцияларын, илеткелдерин, беседаларын чорудуп турганнар.

Агитация-массалыг ажилдарын колхозчуларын ортузунга калбар-тыр талазы-биле «Октябрь 30 чыл ою» колхозта партия организациязы (секретары эш Серенма) багай эвес ажилдаан. Ол агитколлектив 21 агитаторларын катыштыр турар. Олар колхозчулар ортузунга хову ажилының үезинде 9 лекцияларын, 47 беседаларын, 73 ытыкчор номчулгаларын чорутканнар. Агитаторлар Канчыр-оол, Дембилдей, Шура олар эки ажилдааннар. Хову бригадаларында агитаторлар хана солунарны 5 удаа, агитхуудустарны 18 удаа үндүргөннер.

Партия организациязы болгаш

агитаторлар социалистич чарышты колхозчуларын ортузунга эки организастаанының түнелинде колхоз чаксы тарылганы 7 ажыл хуннеринде, апрель 30-де 100,5 хуу күүседип, агротехниктиг эң эки хуусаада доокан. Ол колхозта ажилдап турар эш Кадыргыга бригадирлеткен Чадаана МТС-тин трактор бригадасы мурнакчы ажилдааш, МТС-тин бригадалар аразынга шилчир кызыл тугун чаалап алган. Ол бригаданың кежигүну тракторист эш Седип мурнакчы ажилдап, 8 ажыл хуннеринин иштинде тарааны 835 га чеге чаштырган.

Чаксы хову ажилдарының үезинде Шемиде «Большевик» колхозта агитколлектив (удуртукчузу эш Мартан-оол), Калинин аттыг колхозта эш Такпай, «Коммунизмче орук» колхозта эш Белек, «Красный пахарь» колхозта эш Шырап секретарылаан партия организациялары агитация ажилын эки организастааннар. Ол партия организацияларының агитаторлары эштер Сейгилдээр, Папукай, Дамдын-оол, Кодур-оол, Хураганчык, С. Кызыл-оол олар колхозчулар ортузунга агитация ажилын билдингир болгаш кескү нептередип шыдааннар. Райкомун илеткелчилери хову бригадаларына 50 ажыг лекцияларын, илеткелдерин номчааннар. Ылангыя илеткелчилер эштер Тас-оол, Дилгижек, Шакар-оол олар 3—4 лекцияларын номчааннар.

Агитация ажилының бүгү хевирлерин бистин партия организацияларымыс болгаш агитаторларымыс районун мурнунда турар ажил-агыйгы, политиктиг сорулгалар-биле шын холбаштырп шыдаанының түнелинде район бо чылын чаксы тарылганы май 10-да доозуп, тараа культураларынын чагылгазын ниятти-биле 104,3 хуу, оон иштинде кол культура кызылгасты 108 хуу күүсеткеш, область бир дугаар черин ээлеп, мурнакчы район болган.

МТС-тин механикаторларынын ортузунга политиктиг агитация ажилы райком бо чылын бедик денделге тургускан. Ооң түнелинде МТС чайгы чер андарылгазынын планнын

онаалгаларын чогуур өйүндө күүседип шыдаан. МТС-тин механикаторларынын аразында эштер Херел, Чилбак-оол, Серен-Дондуп хун-бурү ажыл нормазын үргүлчү 150—200 хуу күүседип, кывар, чаар материалдарын дыка хөйну камнап алганнар.

Бо чедишкннер-биле чергелештир бар турган четпестерни демделээр херек. Агитация-массалыг ажилдын идея-теориялыг шынарын бедидеринин талазы-биле улуг четпестер бисте ам-даа бар. Ылангыя бистин районун «Искра», Ленин аттыг болгаш Жданов аттыг колхозтарда партия организациялары партиязы-политиктиг ажилды ажилды ажилыгы сорулгалар-биле холбаштырбайн чорудуп турар.

Районун культура-чырыдышык килдизи, ВЛКСМ райком хову ажилынын турлагларына концерт, шик көргүзүлгелер организастаар ажилды чорутпааннар. Кыно көргүзүлгелери ховар болуп турган. Районун харылзаа конторазы солун, сеткүлдерин хову бригадаларына, колхозтарга өй-шаанда чедирбейн турган. Ылангыя «Коммунизмче орук», Калинин аттыг болгаш Жданов аттыг колхозтарын колхозчулары 10 ажыг хонуктарда солун албайн тургулаан.

Райпо баштаар чери (эш Березкин) садыг ажилын оперативтиг эвес удуртуп турганы-биле чамдык колхозтарга садыглар хаалчак туруп, херелекчлерин өй-шаанда хандырбайн турган.

СЭКП райкомунун «Ленинчи орук» солуну (редактору эш М. Се-вен) мурнакчыларын дуржулгазы кошкек пропагандалап, амды-радан хоорук турган деп чүвени демделгээр херек.

Ам сорулга болза, агитация ажилына бар турган бо четпестерни дурген чыйлап, хову ажилынын үезинде чый алган эки дуржулга-ны быжыглаар болгаш калбартыр. Районун мурнунда салдыны турар ажил-агый, культура тургузушкунун сорулгалары-биле партиязы-политиктиг ажилды ханы холбаштырп чорудар.

А. АРЖАЛАЙ,
СЭКП Чөөн-Хемчик райкомунун секретары.

Чаа суурну улам өстүрер дээш

Тес-Хем районун Калинин аттыг колхозууну сууру чыл бүгү чаа ба-жынар-биле немежип өзүп турар.

Бо чылын колхозтун тудуг планында чуртталганың 22 бажына-рын, бир гаражты, 100 инек кирер бир кажааны тудар дээш. Бригадир эш Адыянын тудуг ажилын эки удуртуп турары-биле колхозта тудуг амыла бо чылын өске колхозтардан мурунап турар. Эрткен чылдарда тудуп турган бажынарнын иракта шынарлыг 10 аал ишти чурттаар 5 улуг бажынарнын тудуун доозуп

турар болгаш ам ындыг каш бажынарнын тудуун эгелей берген.

Тудуг бригадасында 40 кижин, 11 терге, 65 аят, прицептиг бир машина ажилдап турар. Ол күштерни чөп ажиллап турарында колхозта планда көрдүнгөн өске-даа тудуларын кылып турар. Черде белеткен-ген 3360 чудуктардан 1500 хирени сөөртүп алган болгаш сөөртүлгө үргүлчүлөп турар.

Колхоз суурунун бажынаары колдуунда кышыгы аларган. Чаа кылып турар бажынарнын кышынын,

подвалын, доразын, кырын довурактаарын катая хаара доозуп турар.

Бо чылдын тудуг планын хуусаазыннын бетинде бүрүн күүседип дээш тудуучуларын аразында социалистич чарыш калбарып турар. Ажил нормазын хун-бурү 130—140 хуу күүседип турар Шойдак, Сувандин ышкаш социалистич чарыштын мурнакчылары бар.

О. ДАВАА.

Кызылдың көдээ районунуң колхозчу малчыннарында

Кызыл районун Көк-Тей суму-зунда «Совет Тыва» көдээ ажил-агы артелиниң малчыннары нияттин малын чаш төлүн менди камгалап, уксаазын экижидер дээш кы-зыймакай ажилдап турарлар.

Малчыннарынн иштинде өшкү жадарчызы эш Балдан бодунуң өг-бүлезин-биле кады колхозтун өшкү малын кыш, чай дивейн оларын таарыштырп каларып турар. Оон хай-гааралында өшкү малы чыл-буруде өзүп, семис шырак, кадык болуп турар. Эш Балданын кадамында өшкү малында бо чылын төрөөн 400 баш өшкүден 456 аяны бурун камгалап алгаш, эки доруктуруп турар.

Колхозтун чылгы мал фермазында (эргелекчи коммунист эш Мөндүрге) чылгы малдын баш саны чыл-буруде немежип өзүп турары-биле кады, ында дон уксаалыг малдар база көвүдөп турар.

Чылгы малдын чаш төлүн камгалап алары чедишкннин чоруп турар. Чижээ, ам 8 чылда үргүлчү чылгы кадарып келген улуг чылгычы эш Шагдыр бодуну дузалакчы эш Минчелмаа-биле иелээ план ёзуугаар бо чылын 40 кулун алар тургаш, төрөөн 76 беден 76 кулуну бурун камгалап алганнар. Ол ышкаш эш Биче-оол төрөөн 43 бенин кулуннарын менди камгалап алган.

Ам эш Шагдырнын көдөң чылгызындан 20 бе, эш Биче-оолдун чылгызындан 10 бе төрүүр. Оларын чаш төлүн бурун камгалап ап, эки доруктуруп аларына боттарының дуржулгаларын илередип турарлар. Улуг чылгычы эш Шагдырнын чугаалап турары болза: ниятинин чылгы малын кадарып келгеле 89 бени, 78 атыны немеж өстүрдүм, бистин колхозуушта ам чүгле төрүүр бе бенин 140 баш четкен. Чылгычы бистеринин кол сорулгаларынын бирээзи—чылгы малдын уксаазын дыка экижидери болуп турар.

К. ОНГА.

☆☆☆

Мал бажы өстүреринин планын чедишкннин күүседип дээш Кызыл районун Сесерлинге «Малчын» колхозтун малчыннары эрестиг ажилдап турар.

Планы эрестиг күүсединге малчыннарынн иштинде бо чылын эштер Дарыма, Лапчар, Мөңгө олар чаш малды бурун камгалап алганнар. Шап ындыг мурнакчыларынн хүрээлини колхозчу малчыннарынн иштинде улам көвүдөп турар болгаш олар ниятти-биле 1289 баш малды 5 кезек чыйлагаларда тус-тус олар-ладып турар.

Малдын баш санын өстүрүп турары-биле кады бо чылын колхоз күрүнөгө дужаар дүк планын июнь 18-те 190,31 хуу күүсеткен, күрүнөгө эт, саржаг дужаарынын ажил-лары үргүлчүлөп турар.

Н. ДОРЖУ.

Бижик билбес чорукту узуткаарынче хайгааралды күштелдирер

Ниятилелин кежигүннерин коммунизм тургузушкунунун идепкей ажилдакчылары болдуруунга четчир билиг-биле хандыр дээш Коммунистич партия, Совет чазак улуг кичээгейни салып келген. Хөй түнүг ашка-хөргөлгелер улус чыры-дышкынның чарыгалыгына чыл бурү үнүп турар. Партия, совет организациялары Коммунистич партия-нын, Совет чазактын салганы ол чу-гула сорулганы чедишкннин бот-тандырар, анаа хергелээри-биле көр-дүнүп турар хөргөлгелерни чөп ажил-лар талазы-биле ажилды чер-чеге чөп организастаар ажурлуг.

Бо сорулганы шиттирлеринге Чөөн-Хемчик района чамдык кыл-дын ажилдар бар болза-даа, Коммунистич партиянын, Совет чазактын салып турар негелдеринге ам-даа ыракта четпес болуп турар. Районун улус өөредилгезинин кил-дизи (эргелекчи эш И. Шоев, ол килдизин инспектору эш М. Кызыл-оол), ВЛКСМ райком (секретары эш О. Биче) чоңуң бижикти билбес болгаш биче билер чоруун узуткаарынга демисел ажилын кончуг сула чорудуп турар. Чоңуң бижикти бил-бес чоруун узуткаарынга күрүнениң берип турар хөргөлгелерин чедир чарыгдавас чоруктар чылдына улам-чылап турар. 1951—52 өөредилге чылдына 11.000 рубль чедир чарыг-датынмаан. 1952—53 өөредилге чылдында бердинген 30.000 рубль база чедир чарыгдатынмайн турар.

Өөредилге чылынын эгезинде су-муларга бөлүмнерни чүгле тургу-зуп каан боордан башка, оларнын ажилын партия эге организацияла-ры, суму Советтери удуртуруп, кон-трольдаарын ала-чаягарын агы-мынча кириген. Партия эге органи-зациялары, суму Советтери башкы кадрларны бижик өөредилгезинге калбаа-биле кириштирерин кон-чуг багай организастаан. Моон уламындан чыл эгезинде районга организастап тургускан бижик бил-бестерин болгаш билерлеринин 47 бөлүмнеринден амга чедир чү-гле 3 бөлүмнер—Хорум-Даг сумуда 2, дуржулга станицында 1 бөлүм өөредилгезин доокан. Чыргакы су-муга организастаан 14 бижик бөл-гүмнеринге бижик билбестерин бол-гаш билерлерин хаара туткап турган болза-даа, херек кырында

5 бөлүмнерге өөредилгелер чыл иштинде чоруваан. Чыргак сумуда «Коммунизмче орук» колхозта 9 бөлүмнер 3—3 кичээлдер эрттиргил-лээш. Баян-Тала сумуга тургускан 4 бөлүмнеринин культурмейжилери эштер Мышпаков, Аракчаа, Чаш-танмай, Оржунмаа олар чыл иштин-де чүгле 2—2 кичээлдер чоруткан.

Шеми сумуда бижикти билбес болгаш биче билер 170 кижиден 48-де кижин, Хөндөргей сумуда 322 кижиден 89 кижин бижик өөредилге-зинге хаара туттунган аттыг болган, а өскелери өөредилгеге хаара тут-тунмаан. Чадаана хоорайга херек-тин байдалы оон-даа дора болган. Чадаана хоорай Совети (даргазы эш Прокопенко) бижик билбес бол-гаш биче билер 604 кижини бижик өөредилгезинче хаара туттаан бол-гаш бижик өөредилгезинин дугайында айтырарын шүүт херекке албаан. Шеми суму Советинин даргазы эш Дамдын-оол, Чыргакы суму Советинин даргазы эш Бора-Көже, Баян-Тала суму Советинин даргазы эш Дембилдей, Хайракан суму Советинин даргазы эш Данзы-Белек чоңу бижикке өөредилгенин чугула айты-рынын эң багай сагыш салып тур-ар. Өске-даа сумулар Советтери бо ажилды кыдыра көрүп келген.

Улус өөредилгезинин район кил-дизинин төлээлекчилери көдээ чер-лерге чыл дургузунда хөй удаа үнүп келген. Ындыг болза-даа чер-черде бижик өөредилгезин инспек-тор эш М. Кызыл-оолдан эске кыл-даа сонуургап көрбөш. Эш Кызыл-оол бенин чүгле бижик билбестер-нин дазынын чынып алгаш, эң чы-нып келген боордан башка, бо тала-зы-биле организакчы ботуг ажил кылбаан.

Партия эге организациялары, су-му Советтери, комсомол эге органи-зациялары бижик билбестерин бол-гаш биче бижиктиглерин бөлүмне-ринин ажилын чайгы үеде катеп дургиссе чогуур. Анаа школаларын өрү кластарынын өөреникчилерин-ден эгелээш, шырак бижиктиг коммунистерин, комсомолчуларын, ылангыя көдээ интеллигенцияны калбаа-биле кириштирерин партия райкомун, райкүүсүкү, райсо бол-гаш ВЛКСМ райкомун организаста-ары чугула.

М. СЕВЕН.

Хүлээлгезин эки күүседип турар

Чоңуң харылзаазынын херээнге, эң ылангыя парлалга тарадылга-зынга Тес-Хем районун Берт-Дагга Ленин аттыг колхозтун почтачызы коммунист Баткар кызымаккайын көргүзүп турар.

Эш Баткар почтаны район төвүн-де график ёзуугаар колхоз төвүн-де озалдашкын чокка экээп турары-биле кады, ону мал фермаларында,

хову бригадаларында ажилдап тур-рар колхозчуларга база-ла озал-даашкын чокка чедирип берип тур-рар.

Солуннарын эккелгеш, ында бижик-тинген чүүлдерни эш Баткар колхоз-чуларга номчуп, чугаалап берип, агитация ажилына база-ла идеп-кейлиг киржип турар.

К. ЧАМЫЯН.

Улустун чаагай чоруну — коммунистич партияга дээди хоойлу

Тургузукчу тайбын күш-ажылда туруп турар совет улус Коммуни-стич партияның удуртулганы-биле коммунизмин чедишкннин тургу-зушкуну. Дайында үретирилген үлөт-пүр, транспорт, көдээ ажил-агый дайын сөөлдүг кыска үениң дур-гузунда катеп тургустунган болгаш социалистич экономиканың бүгү адырларында дайын мурнундагы денел элзэн улуу-биле ашкан.

Улус ажил-агынын үзүктел чок өвүлдезинге үндөйлөшө, совет кижилерин амыдыралынын матери-алды болгаш культуралыг денели чыл келир тудум-на өзүп турар. Бистин чуртувуста социалистич бүдүрүлгенин хөгжүлдезинин сорулгалы болза, ниятилелин үргүлчү өзүп турар материалды болгаш культуралыг херелекчлерин максималды-биле хандыраар болур.

Ажылчы чоннарын амыдыралдыг денеленин чайгылыш чокка бедип турары социалистич ниятилелин мөвү-шынарындын болуп турар. Ол ниятилелинде мөвүчүкчү аңгылар бол-гаш кижини кижини мөлчүрү чорук чок, бүдүрүлгенин чепек-херексе-линде нияти, социалистич өңчү шуут тергилеп турар.

Социализминин кол экономиктиг хоойлузуун негелдерин барым-далааш, Коммунистич партия бол-гаш Совет чазак бистин чурттуу экономиказынын хөгжүлдезин улус ажил-агынын бүгү адырларынын үзүктел чок хөгжүлдезинин оруун-че угландырп турар. Ол үзүктел-чок хөгжүлдө ажилчы чоннарын чаагай амыдыралын үргүлчү өстү-

рерин хандырып турар. Улустун эр-ге-ажыктарында өске эрге-ажык-тар бистин партияда болгаш чазакта чок деп чүвени хөй чылдарын дуржулгазындан совет кижилер бүүр-рээнер. Ажилчыларын, колхоз-чуларын, интеллигенциянын, бүгү совет кижилерин материалдыг чаа-гай амыдыралын улам экижидер чорукту чайгылыш чокка бедип алары партия болгаш чазак иштики политика талазы-биле боттарынын кол сагыш салыр чүүл кылдыр са-нып турар. Совет кижинин чаагай амыдыралынын дугайында, совет улустун чектелешкннин дугайында сагыш салары партияга бол-гаш чазакка дээди хоойлу болуп тур-рар.

Ажил-агынын социалистич систе-мазы болза, кижини кижини мөлчүрү чорукту, кризистер болгаш ажил чекталыр чорукту, ядаралды болгаш түрегендиле билбес. Хоорайда ажил чорукту чорукту болгаш көдөздө ядаралды узуткааны совет эрге-чарыгынын төгүлүг улуг чедишкни-ни болуп турар. Үзүктел чокка хөг-жүп турар күчүлүг, социалистич экономика болза, совет кижинин ССРЭ Конституциясында магадла-тынган күш-ажылга ыдыктыг эрге-зинин дайын турар идегелдин үн-дезин болур. Эрткен чылдын төн-чүзүнде бисте ажилчыларын бол-гаш албан-хаакчытарын саны 41,7 миллион кижити турган, ол бол-за, 1951 чылдын төнчүзүндө турган-ныдан 900 муң кижини хөй болуп турар.

Бистин чуртта улус ажил-агынын

ның көдүрлүүшкүнү-биле национал орукка көвүдөп турар. Капиталистич чурттарда ажилчы чоннарын кү-жү-биле тургустунуп турар национал оруктанын хөй үрүзүп мөв-чүкчү аңгылар шигээдип ап тура-ры билдингир. Бисте, Совет Эвиле-линде бүгү национал орукка ажил-чы чоннарын, оларнын байлаа бо-луп турар. Бистин чурттуу ажилчы чоннары боттарынын хузуунда мате-риалды болгаш культуралыг херел-екчлеринге национал оруктанын дөрттүн үш кезээ чыгынын ап тур-рар, а оон арткан кезээ социалистич бүдүрүлгени калбартырынга болгаш нияти күрүнениң болгаш ниятилел-дин өске-даа херелекчлеринге кир-рип турар.

Совет Эвилелинде национал орук-таның өзүлдезин ажилчы чоннарын материалдыг чаагай амыдыралын бедип турарынын эн-не тодаргай болгаш байлакшылыг көргүзүү бо-лур. 1940 чылдан 1951 чылга чедир үениң дургузунда ССРЭ-нин национал оруктазы 83 хуу өскөн. 1952 чылда национал орукта 1951 чыл-биле денээрге база 11 хуу немеши-кен.

Совет кижилерин чаагай амы-дыралынын экижээнин ажилчы-нарын болгаш албан-хаакчытарын акша болгаш боттуг ажил тө-леверини өскөн, тараачынарын орукталарын көвүдээни илередип турар. Ажилчыларын болгаш та-раачынарын боттуг ажил төлеви-рини база тараачынарын боттуг орукталарын өзүлдезинин чугула үндөзүн дөзү болза, массалыг херек-

лел барааннарынн өрткерттеринге чийгелдерин Коммунистич партия-нын болгаш Совет чазактын удаа-дараа чорудуп турары болур. Күрүнени үрүмкеп садар өрткерттерин беш удаа чийгеткеннин түнелинде эрткен чылдын төнчүзүндө-ле үлөтпүр болгаш аш-чөм бараан-нарынга чон 1947 чылдын IV кварта-лында төлээниден ортумаа-биле ийи катеп эвээш ашканы төлөө.

Үлөтпүр болгаш аш-чөм бараан-нарынга күрүнениң үрүмкеп садар өрткерттеринге бо чылдын апрель 1-де чаа, алдыгы чийгелдени чоруткан чорук бистин чурттуу чоңуң бүгү кезектеринин амдырал денелени улам-на улуу-биле бедидеринге, совет рубльдин салып алар күжүн бы-жыгыларынга иди болуп турар. Өрткерттерин бо чийгелденин чугу-ла онзагай чоруу болза, үлөтпүрүн болгаш аш-чөмнүн барык-ла бүгү массалыг херегел барааннарынн өрткерттерин чийгеткени болур бол-гаш ажилчы чоннарга дайын сөөр-лүддөй чылдарда бүгү чийгелделер-ден эн-не улуг ажыктыг болганы болур. Өрткерттерин чаа чийгелде-зинин түнелинде чүлге күрүне бол-гаш кооператив салдынын шугуму-биле чонга 46 миллиард рубль шуут ажыктыг болур. Ынчаарга 1951 чылдын чийгелдези-биле 27,5 мил-лиард рубль, 1952 чылда—23 мил-лиард рубль чонга ажыктыг болган үстүлдээзи-биле денээрге кон-чуг билдингир.

Бистин чуртувуста ажилчы чо-нарнын чаагай амыдыралынын көдүрлүүшкүнүн чүлге ажилчыларын болгаш албан-хаакчытарын ажил төлеверинин өзүлдөзү-биле, тараачынарынн көдээ ажил-агы-дан орукталарын көвүдөп тура-ры-биле хандырынып турар эвес, массалыг херегел барааннарынга өрткерттерин удаа-дараа чийгедип ту-

рары-биле база хандырынып турар. Оон аңгыда Совет күрүне социал-культуралыг хемчеглерге, чүүл-бүрү дузаламчыларга болгаш төлөлгелер-ге кончуг хөй хөргөлгөн үндүрүп тур-рар. Бистин чуртта ажилчылар бол-гаш албан-хаакчытар күрүненин күселди-биле социал страхованиянын шугуму-биле пособиелерни, социал хандырлганын шугуму-биле дендилер, санаторийлерге, даштаныга бажынарынга болгаш урукталар албан черлеринге баары-нын халас азы улуг чийгелдегил пу-тёвкчаларын ап, ажил төлеверин ал-башаан чыл бурүвүн шөлзөзүн ап турар. Хоорайнын болгаш көдээниң бүгү ажилчы чоннарынга медицина-нын халас дузаламчызын көргүзүп турар. Күрүне болза, хөй урукталары болгаш бот-нелерге пособие тө-лөп, эге болгаш чеди чыл школала-рынга халас өөредилгени хандырып, өөреникчилерге стипендия берип тур-рар. Ол сорулгаларга күрүне чарыгалдары чыл бурүде-ле өзүп тур-рар. Хоорайнын болгаш көдээнин ажилчы чоннары ындыг төлөлгелер-ге болгаш чийгелделерге дайын мур-нундагы 1940 чылда 40,8 миллиард рубльди, 1951 чылда—125 миллиард рубльди, 1952 чылда 129 миллиард рубльди алган.

Ажилчыларын болгаш албан-хаакчытарын боттуг орукталары бир ажилдап турар кижини-биле алырга 1940 чылдазындан 1951 чылда 57 хуу хире бедик турган бол-гаш тараачынарын боттуг орукта-лары база-ла бир ажилдап турар кижини-биле алырга 60 хуу хире бедик турган. 1951 чыл-биле ден-ээрге, 1952 чылда ажилчыларын болгаш албан-хаакчытарын орук-талары 7 хуу болгаш тараачынар-нын—8 хуу көвүдээш.

Улустун чаагай амыдыралынын үзүктел чок көдүрлүүшкүнүнче уг-

ланган партиянын болгаш чазактын политиказынын чаагай сатыларын совет өг-бүлө бурүзү, совет кижини бурүзү билип турар. Донбасстан шах-тэру Д. Пискуревич чугаалап ту-рары: «Мен чеди урукталыг мен. Олар эки эдик-хептиг, эки өөренип турарлар. Шалын алган санымда-ла оларга чаа чүүлдерин, номнарын салып берип турар мен. Урукталар чайын пионер лагерлеринче, чай-лажже чоруп турарлар. Мээң өг-бү-леминин амдыралын үзүктел чок экижиңи турар. Мен ай бурүзүнде алды-чеди муң рубльди ажилдап ап турар мен. Эрткен чылын «Победа» деп автомашына салып алдым. Ам бодуμμун хуумда бажынын туду-уду доозуп турар мен».

Бистин ниятилелин материалдыг чаагай байдалынын экижишкннин-де улуг чедишкннерге совет улус ёзуулуг-ла чоругаар турар болгаш чак, ам-даа

Чаа-Хөл райпозунда четпестерни узутнаар

Чаа-Хөл райпозу (даргазы эш Лопшаков) 1953 чылдын бирги кварталында саарылгазын 101,3 хуу күүсеткен, оон иштинде бараан саарылгазын 102,4 хуу, хөй-ниитиниң чөмөнниле саарылгазын 98,2 хуу күүседип, а белеткелдер планын шуут үскен. Бараан саарылгазын талазы-биле Ак-Туруда көдээ майгын (эргелекчизи эш М. Лама) бирги кварталда бараан саарылгазын 152,2 хуу, Булун-Теректе көдээ майгын (эргелекчизи эш Чавтыков) бараан саарылгазын планын 123,5 хуу күүседип, мурнакчы садыгыларга санадып турар.

Районда 12 садыг четкилеринден 5 точкалар бараан саарылгазын күүседип, а 7 садыг четкилерни күүсетпээр. Ындыг садыгларга бараан саарылгазын 55,2 хуу күүсеткен Ур-бун майгыны (эргелекчизи эш Бише-оол), 73 хуу күүсеткен Ак-Хем майгыны (эргелекчизи эш Болуш) олар хамааржыр.

Районда садыг точкалары үстүндө мурнакчы садыгыларның дененди-биле ажалдаан болза, ниити саарылгазын, бараан болгаш хөй-ниитиниң чөмөнниле саарылгазын ыракта-ла ажыр күүседип болурунуң аргалары турган. Ыңчаарга бараан саарылгазын ниити планын чүгө мурнакчы садыгжыларның күжү-биле күүсетингенин манаа демдеглезе чогуур.

Райпо бирги кварталда 1.194.400 рубльдиң бараанын садып саарар тургаш, облобтребсоюзтан 1.550.000 рубльдиң бараанарын алза-даа, көдээ майгыннарны өй-шаанда бараанчагылааны-биле 355.600 рубльдиң бараанарын калдыг-даа саарылга чокка ийги кварталче шилчезен.

Оон ынай, райпоңуң белеткелдер конторазы (директору эш С. Ирил) бирги кварталда 28.500 рубль эркти картофель, сүт, дагаа чуургазы, саржаг, балык болгаш мал эди садып алыр тургаш, шуут үскен, оон түннелинде школаларны, эмнелге черлерин чогуур шаанда көдээ ажил-агый продуктулары-биле четче хандырбаан. Ол чорук, райпо баштаар черин, оон көдээ ажил-агый продуктуларын белеткээр контораның директору эш С. Ирилин харысалга чок олутпай, багай ажалдап турары-биле болганын

демдеглээр керек. 1953 чылдын январь 1-де байдалыны амырга, райпо шугумунга хөй түннүг рубльдиң өре-самчыгдаллары болдунган турган. Оон кырынга бирги кварталда болдунган өре-самчыгдалдары немээр болза, түң улам өзөр.

Район судунче болгаш истрелге органнырчыче 3.824 рубль түннүг бир керекти шилчиткен. Улус суду 10.836 рубльдиң 2 керекти үзүп шииткен. Бирги кварталда 15.106 рубльди хавырып күүсеткен, ыңчаарга бирги кварталдын төнчүзүнде 134.628 рубльдиң өре-самчыгдаллары кандыг-даа түннел чок болуп, ийги кварталче шилчезен. Бирги кварталда чүгле 6287 рубльдиң өзүн кызырылган. Ам үеде 67.061 рубльдиң 6 херээ шимчээшкин чок чыгыпшаан, 29.476 рубльдиң 9 херээ суд күүсекчинде турар болгаш 31.552 рубльдиң өре-самчыгдалдарын Тусмин, Немоз оларын кырындан истрел тураргайлары-биле район прокуратурасынче шилчиткен болуп турар.

Оон ынай, Чаа-Хөл райпозундан эгелеш, көдээ майгыннарга чедир хуучулар ортузунга тайылбыр-массалыг ажылды чорутпай, хуучуларга чаа кежигүннер кирип албайн, көдээ садыг четкилерин эки шынарлыг барааннар-биле, таарымчалыг оран-сава-биле хандырбай турар. Райпоңуң көдээ магазинеринден Ак-Турут магазинин тудуунуң шынары эки болза-даа, арыг-шевери четпес, өске Булун-Терек, Ак-Хем, Урбун болгаш Кара-Тал майгыннарнын арыг-шевери куду денелде. Майгыннарнын иштики ханалары хирлиг, хат хадыгга доврак-тоозун барааннар кырынче төктүп, барааннарнын шынарын баксырадып турар. Ылангыя Булун-Терек болгаш Урбун майгыннарнын эргелекчилери эштер Чавтыков, Биче-оол олар магизинерде кирип алган барааннарнын корум-чурум чок, үвүр-саавыр салып алган, а садып алычыларга көрүштүг, культуралыг эвес болуп турары четпес.

Чаа-Хөл райпозунун ажылында бар чамдык чедишкениниң быжгылавышаан, садыг четкилеринин ажылын үндөзүн-биле экижидериниң хемчеглерин ап чорудары чугула.

Х. ТЕМБИРЕЛЬ.

БЕДИК ДУЖУТ ДЭЭШ

Сүт-Хөл районун Сүт-Хөл сумуда Киров аттыг көдээ ажил-агый артелинин тараажылары бо чылдын тарылгазындан элбешилдиг дужутту үндүрүп алыр дээш тарааның чайгы ажаалдазында дүн-хүн чок кызыкмаккай ажалдап турарлар.

Хову бригаданын тараажыларынын иштинде эштер Очур, Содунам олар боттарынга онашкан 85 га тараа культураларында бедик дужутту мяваыла чедип алыр дээш чайгы бирги болгаш ийги сугга-

рылганы бедик шынарлыг доосканнар. Тарааның үнүжү деминг болгаш эки үнүп турар. Тарааның үнүжүн өөренип көрүшпаш, ам үшкү сугтарылганын эгелээринче тараажылар белеткенип, тараан тарааны хынал көрүп турарлар. Ыңчангаш бедик дужут дээш, олар онашкан участкагун боттарынын үргүлчү хайгааралыгга алган эрестиг ажалдап турарлар.

М. ДАРЖАН.

Мурнакчылар көвүдөп турар

Кызылдың автотранспорт конторазының коллективинде мурнакчыларын саны хүнүнчү-не көвүдөп турар. Анык чолаачы Туренко июнь айнын бүдүрүлгө планын 20 хонуктун дургузунда 250 хуу күүсеткен. Амгы үеде Барыын-Хемчик районда тудуг ыяжы сөөртүрүндө ажалдап турар чолаачы Мышников база-ла 2,5 норманы ам күүседип турар.

Ол ышкаш Элегес-Аксиндан Кызылдың бүдүрүлгелеринге, албан организация черлеринге хөмүр даш сөөртүрүндө ажалдап турар чолаачылар Семин, Брюханов олар июнь айнын бүдүрүлгө планын 20 хонуктун дургузунда ыракта ажыр күүсеткенер. Оон ыңай комсомолчу чолаачылар Зоя Чертова быле Николай Чернышев база-ла күш-ажылга ак-сеткилдиг кызымаан көргүзүп, июнь айнын планын 17-ле хонук дургузунда дыка ажыр күүсеткенер.

Кызылдың автотранспорт конторазының коллективинин мурнакчылары күш-ажылдың бүдүрүлгүлүүн бедидерин аргаларын боттарынын ажил-чорудулгазын үргүлчү ажалдап турарлар. Олар боттарынын машиналарын техниктиг байдалы үргүлчү доктаамал хынал турар болгаш кажан ажалдап турар үеинде олар ажил шагып эң-не долузубиле ажаллап турарлар.

А. НОЗДИН.

Сүт-бараан фермазында

Чөөн-Хемчик районда «Искра» көдээ ажил-агый артелиниң сүт-бараан фермазы колхозунга ай сапанда-ла 1350 рубльдиң орулгазын берип турар. Ферма бо чылын майнын 15-тен эгелеп саалда сезонунче кирген.

Фермада саанчылар: Мичинова, Сайн-Хөв, Чодураа олар 28 инекте 106 литр сүттү хүн-бүрү ортумаабыла ап турарлар. Сезонун баштайгы айында олар күрүне планынга 56 килограмм саржагы ажалдап киргенер.

Моон-биле кады ажил участкарында колхозчуларга сметана, сүт продуктулары фермадан хүн-бүрү барып турар. Ол ышкаш ферма ажалдакчылары чангыс айнын иштинде безин 42 килограмм ааржыны, 8 килограмм чөкпекти база бүдүрүп кириген.

М. КОНГАР-ООЛ.

Пландан ажыр 100 килограмм дүк

Танды районун Арыг-Бажаында Ленин аттыг колхозтун колхозчулары колхозтуң бүгү хоюнун киргиздизин дооскан болгаш хөй киргизеринге эштер О. Самбыкай, М. Хорлуу, база комсомолчулар болгаш аныктардан Ч. Шура, С. Хирлиг-бей хүнде норманын ажыр күүседип, мурнакчы ажалдааннар. Бо чылдың күрүнөгө дужаар 154 килограмм дүк планын 254 килограмм кылдыр күүсеткен.

А. СОДУНАМ.

Тудуг планы чүге күүсетинмейн турарыл?

Чуртталга бажынаарынын болгаш бүдүрүлгө, культура-амыдырал тудуларынын тудуун хүн-бүрү көвүдөп тургаш, өглерде колхозчу араттарны чыгып, чырк бажыннар-биле бүрүн хандырып, сууржун амыдыралчы дүрген шилчидериниң улуг сорулгалары районнун колхозтарынын мурнунда канчаар-даа аажок хүндүлүг болгаш бичи-даа кокашдып болбас хүлээлге болуп турар. Бо сорулгаларны чедишкенинги боттандырарынга партия болгаш Совет чазак чыл бүрүде хөй түннүг акша-хөргенниң чээлиери болгаш тудуг материалдарын дузалаччыларын берип турар. Бо дузалаччыларын иштики курлавырлар-биле дүүштүрүп тургаш, тудуг программанын чедишкенинги күүседир ужурулг. Ындыг турбужа Сүт-Хөл районун Алдан-Маадыр сумуда Жданов аттыг колхоз (даргазы эш Бавукпан, партия организазиынын секретары эш Сасыкпан) тудуг планын эрткен чылдардан бээр үргүлчү күүсетпейн келген.

Ол колхозтун эрткен үш чылдарда шала туткан 3 чуртталга, бир саман бажынаарынын тудуу доозулбаан. Ол ышкаш 1952 чылда шала туткан 2 бажынга 4347 күш-хүнүн чарыгаанын чугаалаарга-ла колхоз баштаар чери тудуг ажилынче, колхозчуларын өглерден культуралыг чуртталга бажынаарынче шилчидер, бо талазы-биле партия болгаш чазактын берип турар канчаар-даа аажок улуг дузалаччыларын чөп ажыгларынче кичээнгей салбайн турары ол деп чүве билдингир.

Колхозтун бүдүрүлгө планында бо чылын 10 чуртталга бажынаарынын болгаш 6 мал кажааларынын тудуларын кылып доозары көрдүнген. Бо онаадан күүседиринге колхозтун баштаар чериниң болгаш ниити кежигүннериниң хуралындан партия эге организациязынын секретары эш Сасыкпанын бригадирлерди 50 кижиге составтыг тудуг бригадзын тургускан. Бригада баштайгы үеинде тудугта кирер 1300 кубометр чюдукту кыкшы үеде тайгага кезип белеткээр.

Ыңчангаш колхоз баштаар чери болгаш партия эге организазиы тудуг планын күүседиринче тудугжуларны болгаш тыртар күштерин, өске-даа курлавырларын ажил-агыйгы эвес мобилызастан, ажалга кириштирбенинде тудуг бригаданы сөөлүг үеде сандараан, тудугта чүгле 2—3 кижиге ажалдап турар ийякпе, азы эш Дачылаядан

өске кым-даа четче ажалдавайн турар. Тудуг төвүндө чүгле 5—6 кубометр чюдук дүжүртүнгөн турган болуп ам бо хүнге чедир ниити тудугтан чүгле бир бажынына ханазын 8—8 одугру кылдыр салгаш, ара-соксаткан, тудуг шөлүндө ам 60 чюдук бар-даа болза, тудугта таарышпас чинге, ыргак болуп турар. Белеткээр ниити тудуг ыяжынчы шынары кончук куду. Бригада тыртар дириг күштер болгаш транспорт чүүлери-биле четчелетинмезинден тудуг ыяжынчы сөөртүлгези-даа, тудуу-даа чорувайн турар.

Тудугтуң чыл планын күүседир чартык чыл хуусаазы эрттип, тудуг графигиниң күүселдези буштуп турда, эштер Бавукпан, Сасыкпан оларнын талазындан хемчег албайн турары партия болгаш чазактын амгы салып турар негелделеринге канчап-даа таарымча чок болуп турар. Бо чоруктар анык колхозтары организаза, ажил-агый талазы-биле быжгылаар, колхозчу суурларны чаагайгыдып, колхозчуларны культуралыг амыдырал чуртталгага шилчидериниң херезинге шаптык ужураштырып турар. Ол ышкаш тудуг ажилында шак мындыг улуг четпестер болуп турда, ону чайладып узуткаарынын хемчеглерин районнун көдээ колхозтар тудуунун килдизинден албайн турган чорук улуг четпес.

Арткан 3—4 айларда колхозтун бүдүрүлгө планында көрдүнгөн тудугларны чугаажокка күүседир сорулга-биле тудуг бригаданын четчелеп тургускаш, оларны тыртар дириг күштер-биле болгаш четтир транспорт болгаш өске-даа чүүлдер-биле хандырар, тайгада тудуг материалын доп-дораан дажылдап сөөртүп, тудугтун темпизин 2—3 дапкыр дүргедедири-биле кады шынарын дыка бедидери, тудугжуларнын ортузунга партияжи-массалыг ажыдарны күштелдирип тургаш социалистиг чарышты бүгү тала-биле калбартып чорудары колхоз баштаар черинден болгаш ында партия организазиындан бичи-даа сонгаарлаан болбазы-биле шыңгы негетинип турар.

Ол колхозтун тудуг ажилында улуг четпестерни доп-дораан чайладып узуткааш, анаа хүн үргүлчүлүгү удуурлуга, контролон улам күштелдиринче кичээнгей салыры районда партия, совет органнынын ылангыя районда көдээ болгаш колхозтар тудуунун килдизинин хүлээлгези болур.

Д. СЮРЮН-ООЛ.

Бөрүгө удур демисел

Бай-Тайга районун Мөген-Бүрөн сумузунда анык аңчы эш Очак-Кара чокта чаа малдын хоралыг дайзыны бөрүңүн 7 оолдарын үнгүрүн казып тургаш өлүргөн. База ол ышкаш ол районнун

Шуй сумузунда «Мурнакчы» колхозтун колхозчузу эш Сая Шыдыраа 5 бөрү оолдарын узуткап чок кылган.

И. УСПУН-ДОРЖУ.

РЕДАКЦИЈАГА ЧАГААЛАР

Ниитиниң байлаан ажыглаар керек

Колхозчу ажил-ишчилериниң кызыкмаккай күш-ажылы-биле тарып үндүрүп алган тараазын, аштап суггарып тургаш үндүрүп алган сипенин камгалаары совет хамаатнызын бүрүзүңү хүндүлүг хүлээлгези болур. Ындыг турбужа, Улуг-Хем районун Эйлиг-Хемде Сталин аттыг колхозта тараа, сигенниң чайгы камгалалында канчаар-даа аажок улуг четпестер үргүлчүлүшпашан турар. Партия болгаш чазак чер ажилынын дүжүттүүн дыка бедидеринче болгаш ниитиниң малынга быжыг чөм суурну тургузарынче улуг кичээнгенин салып турар, анаа үндөзүлүш, колхозчу ажил-ишчилериниң бо чылын бедик дужут алыр дээш тараан тараазы эки үнүп, сипен шөлдеринден эки шынарлыг сипен четчил үнүп турда, ол колхозтуң чамдык колхозчуларын хууда малды чип, үрегден турар чоруу канчап-даа таарышпас.

Чүл дээрге, колхозтуң тараа, сипеннин төвү болза, Улуг, Биче оймактар болгаш Хавак кыры болуп турар. Оон чоонунда чуртталга колхозчуларын хуузунда шээр малы болгаш инек малы тараа, сипен шөлүнче үргүлчү кирип, ол үнүп олурар ниитиниң байлак дүжүлдү чеза басып, төтөгөлүп турар. Бо чорук чүнү көргүзүп турарыл дээрге, чамдык колхозчулар ниитиниң байлаан боттарынын малындан камгалаарына ээ-харысалга чок, ону кайгы хамаан чок көөр чоруктарын херечилеп турар. Ниитиниң байлаан камгалаарына, оон бедик дужутту чедип алырынга шак мындыг хоралыг чоруктар болуп турда, колхоз баштаар черинден, ол ышкаш суму Советтинден оваарып көрбейн турар чорук кончук четпес.

Колхозтуң тараа, сипенниң чоонунда тарааның малын чайладалдыр, аараа кажаларын немеп дудуп, септээр ажалдарын доп-дораан чорудуп, малдан ниитиниң байлаан камгалаар арга-хемчеглерин ап чорудары колхоз баштаар чериниң болгаш суму Советтинден даргалары эштер Быштак-оол, Ангалкан олардан шыңгызы-биле негетинип турар.

А. АНАЙ-ООЛ.

Эп-хөреңгини камгалаар

Колхозтуң өнчү-хөреңгизин — машина, чепсек-херекселчи карак огу дег камгалаары колхозчу кижиге бүрүзүндө, ылангыя ында ниити хураадан сонуп тургускан ревизия комиссиязындан шуут хамааржыр. Ындыг турбужа, Тожу районда «Совет Тыва» көдээ ажил-агый артелиде ниитиниң эт-хөреңгизин карактап камгалаарынын талазы-биле улуг четпестер бар болуп турар.

Чүл дээрге, область төвү-биле орук харылдазы ырак болгаш берге черин бирезеи болур колхоз тургаш, хөй-хөй чарыгаларын үндүрүп тургаш, чедирип алган тараа арыглар, сипен кезер машиналары колхозтун складнын чанында датчеме чил, ажалдан үнгөн болуп турар. Колхозтуң эт-хөреңгизин шак мындыг байдалда үрелип чыдары колхоз баштаар чери (даргазы эш Базыр), ылангыя ревизия комиссиязы, кандыг-даа хемчег албайн турары тергивин четпес.

Ниитиниң чепсек-херекселинге шак ындыг ээ-харысалга чок чоруктарын доп-дораан чайладып узуткааш, ревизия комиссиязынын ажилын, оон контролон күштелдирери чугула. Оон-биле кады колхоз баштаар чери, ында партия организазиы эт-хөреңгини карак огу дег камгалаарынче кичээнгей салыры чугула.

К. МЕРГЕН.

«ШЫННЫЧ»

МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ

ИЗИ-БИЛЕ

«Хана солун үндүрүлгезин шынаржыдар»

Бо чылдын июньнун 2-де үнгөн № 106 «Шын» солунга парлаынган «Хана солун үндүрүлгезин шынаржыдар» деп эгелиг чүгүлө Улуг-Хем районун Эйлиг-Хемде Сталин аттыг колхозта партия эге организазиынын хана солунун ажалдап четпестерни шүгүмчүлөөн.

Хана солунун ажалында четпестерни турганын шы, ол четпестерни узуткаарынын хемчеглерин алыры-биле хана солун ажилын партия эге организазиынын хуралына чугаалашкан, оон редакторунга өске кижини баддалаан. Солунуң каас-талгазын экижидери-биле редколлегияны будук болгаш өске-даа чугула херексел-биле хандырган.

А. ШИШКОВ.

алыр аргазынын өскени-биле болгаш бараан саарылгазын көвүдээни-биле илдеретинип турар. Сөөлгү чылдарда бүгү үлөтүр бараанарын, ылангыя үр хуусаалыг эдилээр кылгыларын: автомобильдерин, мотоциклдерин, мебельдин, соодулгаларын, музыка херекселдериниң хемчээли бараан саарылгазында улугу-биле өскөн. Чон болза, хөвөң-саазын кылдыглыг пөстерниң бөдүн хевирлерин хергелеп турганындан ам бедик шынарлыг дүк кылдыглыг пөстерни, торгуларны, уран кылдыглыг волоно пөстерни болгаш бедик сорттуг хөвөң-саазын кылдыглыг пөстерни хөйү-биле хергелээринче шилчип турар. Совет кижилерниң садып алычы аргазынын өскенин Уралдын хоорайларының бирезеи— Нижний Тагилден чижек кылдыр көрүп болур. Ол хоорайның ажилчы чоннары 1950—1952 чылдарын дургузунда 8,458 радиопримниктерин, 8,106 велосипедтерин, 1,798 мотоциклдерин, «Победа» болгаш «Москвич» деп 157 автомашиналарын, 120 пианиноларын садып алганнар.

Ажылчы чоннарын садып алычы аргазынын өзүп турарын барым-далаш, оларын хергелелдерин хандырар дугайында хүн-бүрү сагыш салышаан, партия болгаш чазак калбак хергелел бараанарын болгаш аш-чөм продуктуларын бүдүрүп үндүрүлгезин үзүктөл чөк өстүрер чорукту хандырып турар. Бүдүрүлгенин чепсек-херекселдерин бүдүрүп үндүрүлгезин үзүктөл болгаш көдээ ажил-агый продукциязынын өзүлдөзи болза, хергелел бараанларын кылып үндүрүп турар үлөтүрүнүн хөгжүлгезинге иделдиг суурну тургузуп турар.

Чижек болгаш аш-чөм үлөтүрүнүн улам-на улугу-биле өзүрүн бешки беш чыл планында көрүп турар,

Ол үлөтүрлеринин продукция бүдүрүп үндүрери 70 хуудан эзээш эвес көвүдээр ужурулг. Хөвөң-саазын кылдыглыг пөс комбинаттарын, хөвөң арыглар заводтарын, уран кылдыгыг волоно заводтарын, торгу, дааранылга, трикотаж, алгы болгаш идик кылдыр бүдүрүлгелерин, чигир кылдыр, саржаг болбаазырадыр, ногаа кургадыр заводтарын, кондитер, чай, консервы, пиво, вино, эт, балык, саржаг болгаш сыр үлөтүрүнүн бүдүрүлгелерин хөйү-биле тудар төлөвилетинген. Чижек болгаш аш-чөм үлөтүрүнүн талазы-биле бешки беш чыл планы чедишкенинги күүсетинип турар. Ол үлөтүрүнүн продукциязынын ниити хемчээли 1940 чылда турганындан 1951 чылда 43 хуу ажыр болган, а 1952 чылда 1940 чылдазындан 60 хуу хыре хөй болган.

Массалыг хергелел бараанарынын ассортиментиин калбартып, шынарын экижидеринче, база күрүне болгаш кооператив садынын четкизин калбартырынче бистин муртта улуг кичээнгей салдынып турар. Чүглө 1952 чылда безин чеди муң чыгыч чаа магазинер ажытынган. Хоорайларда болгаш көдээ черлерде аш-чөм бараанарын, хепти, идиктерин, пөстү, мебельди, саваны, ажил-агый бараанарын, культура херекселдерин болгаш тудуг материалдарын садыглар талазы-биле тускай магазинерниң саны үзүктөл чокка өзүп турар.

Ажылчы чоннарын чуртталга байдалын экижидер дугайында Коммунисттик партия болгаш Совет чазак үргүлчү сагыш салып турар. Бистин чуртта чуртталга бажынаарынын тудушкунун калбак хемчээлдиг боттандырып турар. Чүглө эрткен чылын безин күрүне бүдүрүлгелери, албан черлери болгаш чөп-чөп Советтери, күрүне чээшки-

ниниң дузалаччызы-биле ажылчы чоннар ниити шөлү 27 миллион дөрбелчин метр хемчээлдиг чуртталга бажынаарын туткан. Оон аңгыда көдээ черлерде ол-ла үениң дургузунда 370 муң чуртталга бажынаары тутунган. Москваның чаартылганынын Совет чазактан чогаадып кылган болгаш баддалан чингине планынын чугула кезин чаа чуртталга бажынаарынын тудушкуну болуп турар. Чоокку ийи-үш чылдарын дургузунда Москвага чуртталга бажынаарынын тудушкунун чылда бир миллион дөрбелчин метр чедир ужурулг. Москвада бедик бажынаарынын тудушкунун, оон иштинде чуртталга бажынаарынын тудушкунун боттандырып турары совет кижилерни чоргаарадып, өөртүп турар.

Бешки беш чыл планынын талазы-биле партиянын XIX съездинин директиваларында күрүненин чуртталга бажынаарынын тудушкунуна капитал салышкынын дөрткү беш чылга деңгээрке ийи катап көвүдөдирин көрүп турар. Оон-биле кады хоорайларың болгаш ажалчы суурларынч конуңун коммунал болгаш амыдырал хандырылганын улам экижидеринче, хоорайларынчаа чуртталгазын экижидеринче уланган чугула хемчеглерин ап турар.

Кижилер бистин чуртувуста—эңне үнелиг капитал. Оларнын чаагай амыдыралы болгаш азас-кежин болза, Совет күрүнең кол сагыш салы чүүлү болур. Бистин улустун кадымын камгалаарынче, партия болгаш чазак үргүлчү сагыш салып келген болгаш сагыш салып турар. Калдык камгалалына күрүнең чарныгдалдары чыл бүрүдө-ле көвүдөп, чоңун эмнелге, санитар-профилактиктиг хандырылганын экижип, эмнелге албан черлерини, херээженер божуур бажынаарын, диспан-

серлерин, база санаторийлериниң болгаш дыштанылга бажынаарынын саны улам көвүдөп турар. Улустун чаагай чорунун дугайында Коммунисттик партиянын болгаш Совет чазактын сагыш салышкыны бистин чуртувуста культура тургузушкунунун калбак хемчээли-биле илеретинип турар. СССРде өөренип турарларын саны ам үеде 57 миллион кижиге болуп турар, азы 1940 чылдагызындан 8 миллион кыгыч кижиге хөй болуп турар. Чеди чылдын, он чылдың өөредилгезин улугу-биле өскөн. Чуртта ам дээди өөредилге черлери 800 ажып, ында 1.400 муң ажыг кижиге өөренип турар. Хоорайларда болгаш көдээ черлерде культура-чырыдышкын албан черлериниң саны өзүп турар. Эртемни, литератураны болгаш уран-чүлдү улам хөгжүдөр дугайында Коммунисттик партия могаг чокка сагыш салып турар.

Бистин чуртта ажилчы чоннарын материалдыг чаагай байдалынын бедип турары болза, социалисттик системаны күштүңүп, оон капиталисттик системадан артык күштүг чорун бүгү делегейге катап-катап көргүзүп турар. Ынчалза-даа, бурунгарга, чаа тилелелгерге могаг чокка чүткүрүп өзүга Коммунисттик партиянын кижизиткени совет кижилерин ол чедишкенин оожурга-гайып турар. Бүгү улус ажалынын хөгжүлгезинге үндөзүлүш, ажылчы чоннарын амыдыралынын материалдыг болгаш культуралыг деңгелин улам-на чайгылык чокка бедидерин хандырар сорулганы партия сагып турар.

Совет улустун чаагай амыдыралынын үзүктөл чок көдүрүлгезин үндөзүн бол

ЧЕРНИЦ ЧААРТЫНГАНЫ

Добруджа—Болгариянын байлыкты кол черлеринин бирээзи. Болгарларнын «алды Добруджа» дугайында ырыны ырайып турары база-ла анаа эес. Ындыг болза-даа чурттуу соңгу-чөөн кезин ээлеп турар Добруджанын ол черин сөөлгү 50—60 чылдарнын дургузунда кулактар болгаш помещиктер черлик эзу-биле куруглады болгаш үптөп каапкан турган. Олар арга-ыяшты араатансы-биле кезип, оларларны узуткап каап, хөрүнүнү чемиштиг чүүдүнү когун үзүп, күш-ажылчы тараачыларны хоозурадып чораннар. Добруджа хоозурап, үнүш-дүжүт баксырап бар чоран, ыячангаш ол черин мурнуку кайгамчык элбек байлаан чүү-даа чүе катал тургузуп шыдавас ышкаш сагындар турган.

Ындыг болза-даа, 1944 чылдын сентябрь 9—кайгамчыктыг хүн чедип келген. Ол хүн Болгариянын ажалчы чоннары маадарлык Совет Армиянын дузасы-биле кичи көөр хөөн чок монархо-фашистг эзу-чурумну кезээ-мөңгедө ап октааш чуртка улустун эрге-чагыргаин тургускаан. Күш-ажылчы тараачын ченга чаа үе чедип келген.

Улус-демократтыг чазак Добруджанын улуг помещиктеринин 80.000 гектар хире черин хавыргаш, ону ядыларга хуваап берген. Добруджага күрүенни ажал-агыг черлери база тургустундулаан. Болгариянын Коммунистг партиязы болза, агрономиянын сөөлгү чедишкенини ажыглап турар болгаш амгы үенин машина техникасы-биле чеспелгенгенин ичинин ажал-агыгынын анык күштүн улам непередип, оң дуржулгазын калбартып сорулганы салган.

Ядылар болгаш ортумактар коллективтиг күш-ажылдын аажок улуг артык күштүнүө бузурээш, боттарынын көдээ суурларынга чер ажалынын күш-ажылчы кооперативтерин тургузуп ап эгелзэенер, олар Совет Эвилелинин колхозчу тургузушунунун байлактыг дуржулгазын калбаа-биле ажыглап турарлар. Добруджада амгы үеде күш-ажылчы кооперативтерде тараачын ажал-агылдарнын 75 хуузу кирген. Ам добруджада 30 машина-трактор станциялары ажылдап турар, аларда трактор болгаш комбайннарнын улуг парктары, база өске-даа нарын механизмдер бар.

Черин машина-биле ажылдап кылды болгаш бедик агротехниканы ажылглары шөлдөрүн дүждүн бедидер органы тараачынарга берген. Кооперативтер 1951 чылда кызыл-тастың дүждүн гектар черден ортумаа-биле 20 центнерни алган. Добруджага шак ындыг бедик дүжүт мурнууда турбаан. Энир чылын чурттуң ол кезин кандаашикыга таварышкан. Монархо-фашистг Болгариянын үезинде болза, ол берге бадал тараачынары хоозуралга таварыштыгар турган, ыччалзажок чаа Добруджага агротехниктиг хемчеглери чорутканынын ачызы-биле, тараачынарга күрүенден дузаламчыларны көргүзүп турганы-биле чамдык культураларын дүждү дайын мурнунун деңгелинен ажа берген.

Шаанда Добруджанын кандаашкынын черлерин суггарар дугайын кым-даа бодавайн чоран. Буржуаз Болгариянын чазаа Добруджанын суурларын ижер суг-биле хандыгар дугайында безин сагыш салбаан.

Болгариянын Коммунистг партиязы болгаш улус-демократтыг чазаа Совет Эвилелинин дуржулгазын ажыглавышаан, бойдус чаартылганын стальной планы амьдыралга чедишкенини-биле боттандырган, Добруджаны суггарылгалыг болдуларынын хемчеглерин ажылдап кылган.

1951 чылда Русе хоорай чоогунда Брышякынның чавызынга Болгарияда социализмнің улуг туугларынын бирээзи болур улуг суггарылга системазынын туудушуну доозулган. Ол улуг туудушунга болгар улус бодунун хостаакчы болгаш баштыччы И. В. Сталиннин адын берген. Дыка улуг шөлдери бодуну суу-биле хандырып турар Брыш-

лякынның суггарылга системазы акы-дунмалышы Совет Эвилелинин шуут дузаламчызы-биле туттулган. Чавыс черлерин суггарылга системазынын төлевилелин совет инженерлер кылган, совет индустрия ол туудушкун черинге күчүлүг техниканы— экскаваторларны, бульдозерлерни, аар чүк сөөртүр машиналарны, а ол ышкаш суггарылга системазынын кол агрегаты болур, база Дунайдан сугну үндүр чайган алгаш хөй санныг суггарылга бугаларынче берип турар күчүлүг насос станциясын берген.

Сталин аттыг суггарылга системазынын туудушкуну доозулган хүндө бээр чүглө ийн хире-ле чыл болган. Ындыг болза-даа бо үениң иштинде ол районда болган өскерилделери чүү дээр оу! Дунайнын суу-биле суггартынып турар шөлдөргө ам кандаашкын кыжаммай турар. Брышлякынның чавызы байлактыг болгаш элбекшилдик чери болуп хуулуп турар.

Уш чыл бурунгаар чүглө көктараа болгаш арбай тарытынч чоран 20.000 гектар хемчээлдиг улуг шөлдө ам кукурузанын болгаш хөвөннің шөлдери чатылган, бедик сортуг таакпыч плантациялары бар аларган.

1200 километрге шөйлү берген каналдарнын унаары дургаар ялоконуң болгаш грушанын мяштары база олуртулган. Брышлякынның чавызалча чокку үеде чуртка миллион-миллион килограмм чамисти болгаш каттарны берип турар чер болу бээр.

И. В. Сталин аттыг суггарылга системазы болза, Добруджанын бойдузун чаартып ажылдарын чүглө эгези болур. 10.000 гектар черин суггарар хөлдери болгаш хеминер ажыглаарына белеткел ажылы чоруп турар.

1951 чылда Болгариянын Коммунистг партиязынын Төп Комитеди болгаш министрлер Чөвүлөй Червенковтун (оң тургузукчузунуң болгаш болгар улустун баштаачынын ады-биле оң адаан) планын хүлээп алган. Ол болза, «Добруджанын көдээ ажал-агыгынын хөгжүлдөинин, суг хандырылгазынын болгаш ону электрижеринин планы» болур. Добруджанын күш-ажылчы тараачынары ол планы боттандырбышаан, мун-мун гектар черлерде ыяш олуртушкунун шагда эгезей бергенер. Күрүенниң хову камгалаанын ыяш куржатлары хөй-хөй он километр черлерде шөйлүгөн. Ол черлерде тарып олурткан мяштар ам безин турган кичи-биле ден болур турар. Добруджага дөрт чылдарнын дургузунда 800 километр черге күрүенни хову камгалаанын ыяш куржатлары тургустунган турар ужурап.

Чурттаакчыг черлерин хөй нуруузу ам ижер суг-биле бүрүн хандырылган. Добруджанын хоорай чурттаакчылары болгаш тараачынары хөй километр черге шөйлүгөн суг эрттирер хоолайлар тудуп турар болгаш ханы кудуктары кызып турарлар. Ам уш—дөрт чыл болганда хоорайларнын база суурларын суг талазы-биле хандырылганы бүрүн доостур.

Сес чыл бурунгаар Добруджанын чүглө үш хоорайларына электри станциялары тургулаан. Көдээ суурларнын чурттаакчылары боттарынын бажынарын тейнер, ыштыг кerosин лампалары болгаш база лаалар-биле чырыдып турганнар. Добруджаны чаартының Червенков планы ол чери бүрүн электрижерин көрүп турар.

Коммунистг партиянын удуртулгазына сорук киришаан, бодунуң улуг баштыччысы Георгий Димитровтун чагыларын күөстөпшаан, добруджаннар социалистг тургузушкунуң бүгү участоктарында кызымаккай ажылдап турарлар. Беш—алды чыл болгаш Добруджанын таптынамас аллаар. Чуртта тургустунга чаа нийтелел-политиктиг тургузуг, социализм тургузушкунуңа чурттуң канчаар-даа аажок улуг чедишкенини оон шак нычаар бүдөрүннн үндезини болур.

С. ШИШКОВ.

Аныктарнын Бүгү-делегей Комитетинин медеглели

БУХАРЕСТ. Аныктарнын болгаш студенттеринин Бүгү-делегей фестивалынын белеткел комитеди парлаалга үндүрери-биле моон адаанда медеглели дамчыткан:

Аныктарнын болгаш студенттеринин тайбын болгаш найрал дээш Бухарестиге болур дөрткү Бүгү-делегей фестивалына делегейин бүгү чурттарында аныктар улуг көдүрүшкүниң белеткенип турарлар. Швейцариянын федералдыг чөвүлели фестивалга холбашкан плакаттарын чуртка непередирин

хоругдаан дээрзи ол белеткелди чорудуп турганынын үезинде билдине берген.

Фестивалга белеткелдин Делегей комитеди ол сөөк-язы ылгашкынын хемчегте шийтирилг удурланып, ону күш чок болдуларын негеп тур. Оон-биле кады белеткел комитеди ол хемчегте удурларыныче аныктарны болгаш бүгү национал белеткел комитеттерин кыйгырып тур деп медегледи чугаалап турар.

(СЭТА).

РЕДАКЦИЫНЫҢ АДРЕСИ: Кызыл, Шетинли кудумчу, бажа 7 ТЕЛЕФОННАРЫ: Харымсалгалыг редакторнун 3—62, харымсалгалыг редакторнун орадакчынын 8—68, иштиги информация, булгаатарнын 8—65

Кореяда болушкуннар

Кореянын Улустуң армиязынын Кол командьаланын дыңнады

ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демократтыг Республиканың Улустуң армиязынын Кол командьаланын июнь 26-да медээлээни болза:

Эрткен хүннүн дургузунда улустун шериглери ол черлеринге ужур-дузалыг тулчушкуннарны чоруткан. Дайын бир полка чедир күш-биле хөй дапкыр атакаларны

чоруткан. Улустуң армиязынын кезектери дайынның бүгү атакаларын өйтүр шапкан.

Июнь 25-тин дүнесинде америк самолёттар чурттуң көдээ районнарын база катал бомбалаан.

Июнь 26-да адыгжы-анчылар дайыннын ийи самолёдуң андара аткан болгаш ийини үрей аткан (СЭТА).

Кореяда дайынны соксадыр

Лондонга болган митинг

ЛОНДОН. Кореяда дайыннын үш чыл болганы-биле холбаштыр июнь 25-тин кежээинде Лондоннун төп көзө Гайд-Паркка митинг болган. Ол митингин «Кореяда дайынны соксадыр!» деп лозунгунуң адаабиле херээженнерин национал Ассамблеязы тайбың камгалаанын, Англи комитеди-биле болгаш шаандагы шериг албаннылары—тайбың талалакчыларынын шимчээшкени-биле кады организастан.

Митингге чүе чугаалаан кижилерниң иштинде «Улустар аразына тайбынны быгылгаары дээш» деп Делегейин Сталинчы шаңдалын лауреады Моника Фелтон, парламет кежигүнү турган лейборист Плэттс-Миллс, тайбың камгалаанын Лондон комитетинин даргазы

Дж. Сэнди. Кореяда турар англи солдаттарнын иелери болгаш каадылары бар.

Кореяга тайбыңчыдылга дугайында чугаалакчышкыннарны үе согар болгаш туттурушкунга турган шериглери бодунун армиязынга кииреринче албадар деп Ли Сын Маннын орадакчышкынын чүе чугаалаан кижилер буруу шаап турганнар. Тайбыңчыдылга дугайында чугаалакчышкыннардан ойталаарынче Ли Сын Манни ыдалап турар дээш чамдык ораторлар американын буруудайып турганнар.

Кореяга тайбынны хандыраар дээш бүгү күженишкенини кылдырынга белини митингнин киржикчлери илереткенер.

(СЭТА).

Италиянын чаа парламентиңинин сессиязынын ажытынганы

РИМ. Сонгудалар соонда бир-ле дугаар чылган депутаттар палатанын болгаш сенаттын бир дугаар хуралы июнь 25-те болган. 504 бадылаашкынарнын иштинде 273 бадылаашкынарны алган христиан демократ Джованни Гронки депутаттар палатанын даргазынга сонгуттурган; социалист Тарджетти 177 бадылаашкынары алган; монархист Ковелли—29-ту алган. Сенаттын даргазы кылдыр хамаарышпас Чезаре Серзагора сонгуттурган, оң кандидатуразын христиан-демократтыг партиянын данызынга кирген турган. Мердзагораны 229 бадылаашкынарнын иштинде 132 бадылаашкынарны-биле сонган; компартиянын данызын эзуаар сенатче сонгуттурган хамаарышпас Молде 79 бадылаашкынарны, хамаарышпас де Никола—10 бадылаашкынарны алган.

Депутаттар палатанын болгаш сенаттын хуралдарынын мурунда бүгү партияларын парламет болуктугун чөвүлөй хуралдары болулаан. Компартиянын парламет бөлүгүнүн чөвүлөй хуралына чүе чугаалааш, Пальмиро Тольятти болза, июнь 7-де болган сонгудаларга тийлешке чүглө компартиянын тийлешке эвес, харын хамыктың мурунда демократиянын болгаш улустун тийлешке болур деп медеглээни. Бир эвес бис июнь 7-де чаалап алган туружувусту шың ажыглап шыдаар болзувуса, демократиянын хе-

рээз улам ынай бурунгаарлар. Италияга чамдык чүддөр өскерилзин дээш, тайбынны болгаш национал хамаарышпас чоруктуң херээн камгалаары-биле, улустун амьдыралын байдалдарын өскерттир дээш сонгукчулар бисти парламетке чоруткан. Бис боттарывыстың хүлээлгевисти күөсөдир бис деп Тольятти чугаалаан. Бужар-бак буруудайышкын дугаар беш чылдарнын иштинде чыткан кара-бажындаан чокта чаа хосталган депутат Данте Горрериге Тольятти байыр чедирип чүе чугаалаан.

Коммунист депутаттарын бөлүү боттарынын даргазынга Тольяттин, даргазынын орадакчызынга Фаусто Гуддуну сонгаан.

Сенаттын коммунистг бөлүү бодунун даргазынга Мауро Скокчмарнун сонгаан.

Социалист партиянын парламет бөлүктери Пьетро Неннинин даргалааны-биле чыыланнар. Парламентинин чаа социалист кежигүнеринге сонгукчуларын дааскан сорулганы болза, «парламентинин чаа хөй кезин тургузарынга дузалаары» болур деп Ненни бодунун чугазына айткан.

Депутаттар палатанын социалистг бөлүүнүн даргазынга Ненни сонгаан. Социалистг партиянын сенат бөлүүнүн даргазынга Родолфо Моранди сонгуттурган.

(СЭТА).

Пакистанда ажалчын шимчээшкени

КАРАЧИ. «Пакистан таймс» содунуң тускай корреспондентини мында деп бижээ: «Англиядан болгаш АКШ-тан хамаарылгалыг пакистан экономика амгы үеде сайдараашкыне кирипкен, оң херечизи болза ажалчыннары ажалдан үлүк чокка үндүрер чорук болгаш казактын албан черлеринде, хуу фирмаларда, колдуунда экспорт-импорт фирмаларында штаттарнын кызмалышкыны болуп турар. Даштык пест-таавы үлетпүрүнүң кылгыларын чуртта эндерип киргенинин түңлигинде, база чурттуң пест-таавы үлетпүрүнүң чиг-этти кири сөөртүрүнүң кызырылганы-биле холбаштыр пест-таавынын чүс-чүс биче бүдүрүлгелери болгаш кустарлыг мастерскалар хадгынылаан, ол чорук ажалчыннары база албан-хаакчыттары ажалдан үндүрери биле үдетинип турар.

Ус-тивыштыгларнын байдалы оон-даа берге. Оларнын бүдүрүп үндүрер продукциянын садып алып кижилер чок болуп турар. Садылганышкын херек кырында соксаан, Ус-тивыштар чүглө ажал чоктарын ар-иязынын санын кө-үлдөй кижилер аларганнар. Тускай эвес медеглээни эзуаар алырга. Карачнде чүгү үеде 100 мун ажал чоктар бар болуп турар. Ажалдан үндүрүшкүнерин калбак кампаньызы-биле холбаштыр ол сан чокку айларнын иштинде ийи катал улгады берип

болур деп бодаар бүгү үч-сөзүлдөдөр бар.

Ажалдан үндүрер чорукка ажалчыннар болгаш албач-хаакчыттар организациястыг ажал соксадышкынары-биле харыялап турарлар. Чокта чаа ажалдан үндүркен 450 ажалчыннары ажылга катал тургуска болза, июль 11-де ажал соксадышкыны эгелээр деп боттарынын шийтиринин дугайын хөй-ниити ажалдарын департаментининин 5 мун ажалчыннары июнь 19-та медеглзэенер. Карачнде трамвай компаниязынын 650 ажалчыннарын ажал соксадышкыны амгы үеде чедир үрүгүлдөп турар. Ол ажал соксадышкылары-биле эп-сеткил катыштырышкынын демадэ кылдыр Карачин профвёлдеринин 20 мун кежигүнери бир шак иштинин ажал соксадышкынын эрттиргенер. Ажалчыннары ажалдап үндүреринин политиказынга удурланышкынын демадэ кылдыр чокта чаа шак кылыр фабриканы бир мун ажалчыннары ажал соксады эгелзэенер.

Ажалдан үндүрер чоруктар болгаш штаттар кызырышкынын ажал телеринин кудуладары-биле болгаш боттарынын эгелери дээш демиселе ажалчыннарын хөй күш-биле чаалап алганы чедишкениниң узуткаары-биле үдетинип турар деп корреспондент оон ынай бижип турар.

(СЭТА).

Күш-культура болгаш спорт

Чурукта: чокта чаа Кызылга болуп эрткен баскетбол маргылдаанын оолдарын болгаш херээженнерин командаларынын ойнап турары.

Чуруу С. Феоктистовтуу.

РСФСР-нин «Искраның» баскетбол-биле бирги чери дээш

РСФСР-нин «Искра» ниитилелинин баскетбол-биле бирги чери дээш маргылдаага Красноярск биле Кызылдын баскетбол командаларынын ужуражышкыны июньнун 28-те Кызыл хоорайга болуп эрткен.

Июньнун 28-тин хүнү Кызылга ак-частыг, серийи хун болган Хүнүн ийги чартында чавыкын соксап кырган, ол чорук ойнаарынга таарымчалыг байдалды тургускан.

Кежээкин 6 шак. Чазандар кетипкен кызылчылар Гастелло аттыг культура болгаш дыштанылга паркыне кирип, оң баскетбол шөлдүге чыгып эгелзэн. Кежээкин 7 шакта херээженнерин баскетбол командалары чысарыпкан. Командалар байыр чедиршкенини соода кызылчылар красноярскчилерге, кичи бүрүзүнге чектерини туудукаан.

Ойнаашкы эгелзэн. Санны кызыл команданын ойнакчысы Ала Сельянова ажыткан. Ойнакчылар

нын күжү деңгиден оюн күженишкенин эрткен. Оюннун түңнели 9—10 болуп, Красноярскчилерин тийлешке-биле доозулган.

Даразында эр улустуң командаларынын ойнаашкыны эгелзэн. Кауынгыр, дурген болгаш күженишкенин талазы-биле эр улустуң ойнаашкыны улам-на солун болган.

Оюннун түңнели 34—36 болуп, красноярскчилерин тийлешке-биле доозулган. Кызылчылар чүглө ийи сан чедирип шыдаван. Ол дээрге четкижикче мячты чаңгыс катал кири каары-ла болгай. Моон алгаш көөрге кызылчыларнын мергежи мурундагы чылдардан бо чылын улам-на экижээнин херечилеп турардыр.

Оон-биле кады Кызылдын кайы-даа командаларынын белеткел ам-даа кошкагында чамдык ойнап ап болур хире мячтарын эрттирип турганын медеглее чогуур.

Т. НОРБУ.

МОСКВА—ХАРЬКОВ—КИЕВ—МОСКВА
АРАЗЫНЫҢ ЧАДАГ-ТЕРГЕ ЧАРЫЖЫ

Аныак чадаг-тергечилеринин чедишкени

Чарыштың кол шийтектиси В. И. Наумов-биле беседа

Москва — Харьков — Киев — Минск — Москва аразынын шоссе срукка хөй хүнеринин чадаг-терге чарыжынын барык-ла чартыг дистанциязы доозулган. 1200 километр хиан—7 этаптарны эрткен. Маргылдаанын киржикчилери Украинанын төүнде чеде бергенер.

Чадаг-терге чарыжынын кол шийтектиси В. И. Наумов СЭТА-нын корреспондентизи-биле беседазына чугаалааны болза:

Чарыш спортчу чидиг демиселе эрттип турар. Амгы маргылдаанын хараактерлиг онза чүүлү болза, киржикчилеринин улуг бөлүүнин чедип ап турары эн дурген ортумак чорусушкун болур. Тус-тус участоктарга чарыштын дүргени шакта 40 километр чедип турар.

Аныктар маргылдаада кончуг эки киржип турар. Маргылдаанын бажында спорт мастери 23 харлы Евгений Клевиов (Совет Армиянын Төп Бажицынын бирги команды)

чоруп турар. Бирги этапка тийлешке дээш алган хүндүлүг адын ол чедишкенин камгалат турар.

Ол ышкаш Совет Армиянын Төп Бажицынын бүгү бирги командын демдеглээр херек. Ол болза, найралдыг, быжыг каннатынган, чадаг-терге спортунун техниказын кончуг эки шийгээди алган коллектив. Чеди этаптарнын алдыгызынга бо командалын киржикчилери хууунда бирги черин тийлекчилери болуп турар. Ийги черде чоруп турар динамочулар база эки түңнелдерлиг. Украинанын «Колгоспник» ниитилелинин аныак чадаг-тергечилери база чедишкенин чоруп турар.

Амгы бо чарышта Харьковтун чадаг-терге заводунун кылганы тергеле киржип турар. Олар чарышка бсттарын эки шынарлыг деп көргүскенер.

В. ДМИТРИЕВ.

СЭТА-нын тускай корреспондентизи.
Киев, июнь 26.

Брюссельде совет баскетболистеринин оюну

БРЮССЕЛЬ. Июль 25-тин кежээинде Брюссельдин спорт ордузунга Бельгияда келген 1953 чылда Европанын чемпиону—совет баскетболистеринин командалынын бирги оюну болган.

Совет баскетболистер «Брабант» деп шиллиндек команда-биле ойнаан.

«Брабант» командада Бельгиянын найсыйланын эн эки баскетболистерин кирген, оларнын иштинде бо

чылын Европанын бирги чери дээш маргылдаанын киржикчилери бар.

Чидиг демиселегэ эрткен оюн совет баскетболистеринин тийлешке-биле 73:50 санныг болуп доозулган. Бельгияга совет баскетболистеринин чеде бергени болгаш оларнын бирги оюну Бельгиянын хөй-ниитизинин болгаш парлаалга дыңнадыларынга улуг сонугургалдарны болдурган.

(СЭТА).

Харымсалгалыг редакторнун хүлээлгезин тур күөсөдип турар
М. Л. ЛЮНДУП.

КУДУК СУУН

чигге ижип болбас, ыяавыла хайындырынар!

Сугну хайындыраарга аарыларнын микробтары өлгүлей бээр. Оон-биле бодувусту болгаш долгандыр турар чоңу ижин тифинден, дизентериядан, туляремиядан болгаш өске-даа аарылардан камгалап турарымыс ол болур.

Кудук болза, ыяавыла ниити демир-хуунут турар, кудуктун аскын ыяк хадгынын турар кылдыр дуглаар болгаш кудуктун ыяжындан эгелзэн чери ийленчек болур.

Кудук чанынга хеп чугбанар, арыг-шеверни сагынар! Санитар-чырыдышкынын Тыва область бажыны.